

Agnieszka Grażul-Luft, Maciej Słodki

Płock miastem uniwersyteckim w świetle strategii rozwoju miasta Płocka na lata 2018-2030

Płock as a university city in the light of the City of Płock Development Strategy (2018-2030)

Streszczenie: W modelu gospodarki opartej na wiedzy, w zarządzaniu miastem i regionem, konieczne jest wykorzystanie potencjału wynikającego z funkcjonowania uczelni. W warunkach polskich miast szkoły wyższe odgrywają trojaka rolę: kulturotwórczą, ekonomiczną i przestrzenną. Aby Płock mógł skutecznie wykorzystać do swego rozwoju potencjał funkcji akademickiej, niezbędne jest nie tylko wspieranie funkcjonujących już uczelni w podnoszeniu jakości kształcenia, ale przede wszystkim utworzenie w mieście samodzielnej, silnej uczelni akademickiej. Koniecznym krokiem wydaje się zatem wskazanie funkcji akademickiej jako jednego z filarów Strategii Rozwoju Miasta Płocka.

Słowa kluczowe: uniwersytet, strategia rozwoju, rozwój regionalny, szkoły wyższe, marketing akademicki.

Summary: In the model of knowledge-based economy of the city and region management, the potential of universities holds a special place. In Polish cities, higher education institutions play a threefold role: cultural, economic and of urban planning. If the City of Płock is to use its academic potential effectively, it is necessary not only to support

existing institutions in their comprehensive development, but also to create an independent, academically strong University. It seems therefore necessary to see the academic potential of the city as one of the pillars of the City of Płock Development Strategy.

Keywords: University, Development Strategy, regional development, higher education institutions.

W związku z dążeniem do utworzenia w Płocku uczelni akademickiej oraz rozpoczęciem prac nad nową Strategią Rozwoju Miasta Płocka, wynikających z konieczności postawienia celów dopasowanych do zmieniających się uwarunkowań dla rozwoju miast, a także analizą obszarów, które należy uwzględnić przy aktualizacji¹, konieczne wydaje się podkreślenie roli funkcji akademickiej i wynikającego z niej potencjału dla rozwoju miast.

Rola uczelni w rozwoju regionów

Problematyka roli szkolnictwa wyższego w kontekście rozwoju regionów stała się w ostatnich latach nieodłącznym elementem dyskusji o polityce rozwoju. Przyjmuje się, że ośrodki akademickie² należy traktować jako ważne elementy struktury społeczno-gospodarczej, będące generatorami postępu naukowo-technicznego oraz stymulujące proces kształtowania regionalnych biegunów rozwoju³. Potencjał uczelni uznawany jest za relewantny czynnik zrównoważonego rozwoju regionów⁴, a w konsekwencji także globalnego progresu społeczno-

---

¹ <http://rozwojmiasta.plock.eu/?p=6211> [dostęp: 14.08.2017].

² Ośrodek akademicki definiuje się jako miasto, w którym siedzibę ma choć jedna szkoła wyższa.

A. Bajerski, *Sięciowe powiązania kadrowe ośrodków akademickich w Polsce*, „Przegląd Geograficzny” 80(2), cyt. za: D. Rokita-Poskart, *Miejsce funkcji akademickiej w strategiach rozwoju lokalnego wybranych miast pozametropolitalnych w Polsce*, „Studia Miejskie”, 2015, t. 19, s. 159.

³ M. Borowiec, *Funkcjonowanie uczelni krakowskiego i rzeszowskiego ośrodka akademickiego w świetle koncepcji układów bipolarnych*, Kraków 2010, s. 11.

⁴ W niniejszym artykule region traktowany jest jako realny obiekt społeczny lub jako składnik rzeczywistości społecznej w postaci całości wyodrębnionej przestrzennie, koncepcja odnosi do specyfiki zbioru relacji kulturowych zachodzących pomiędzy grupą społeczną a danym obszarem.

-gospodarczego. W powszechnie przyjmowanym modelu gospodarki opartej na wiedzy szkoła wyższe przyczyniają się do rozwoju regionu, w którym funkcjonują, głównie poprzez działalność badawczą i ekspercką oraz włączanie się w sieci współpracy regionalnej. „Uczelnie są również miejscem, w którym kształtuje się postawy właściwe dla wypełniania ról nie tylko zawodowych, ale i społecznych. Wreszcie nie należy zapominać, że szkoła wyższa jest określonym rodzajem organizacji – dysponentem i zarządcą zasobów rzeczowych i finansowych, poprzez które przyczynia się do rozwoju przestrzeni, w której funkcjonuje⁵.”

Wkład uczelni w rozwój ekonomiczny regionów pojmowany jest w odniesieniu pełnionej przez uczelnie roli jednostki ekonomicznej, producenta wiedzy, ośrodka budującego kapitał ludzki oraz podmiotu zaangażowanego (obok innych) w działanie na rzecz rozwoju regionu. Przy czym pierwsze dwa czynniki wiążą się z bezpośrednim wkładem ekonomicznym w rozwój regionu (uczelnia jako pracodawca, podmiot dokonujący zakupu produktów i usług od lokalnych firm, miejsce przyciągające studentów, którzy wydając pieniądze, wpływają na lokalną gospodarkę), a kolejne dwa stanowią przede wszystkim czynnik socjologiczno-kulturowy⁶.

Jerzy Dietl, klasyfikując czynniki wpływu szkolnictwa wyższego na rozwój regionu, wyróżnił aktywne i pasywne formy oddziaływania. Aktywne czynniki wiążą się z podnoszeniem umiejętności społeczności lokalnej, jej aspiracji edukacyjnych oraz skłonności do innowacji, natomiast pasywne wiążą się z bezpośrednim wzrostem zatrudnienia w regionie (na uczelni lub w związku z przyrostem dochodów społeczności lokalnej jako następstwo wzrostu popytu na dobra i usługi

---

Z. Chojnicki, *Region w ujęciu geograficzno-systemowym* [w:] *Podstawy regionalizacji geograficznej*, red. T. Czyż, Poznań 1996, s. 8.

Rozwój regionalny postrzega się poprzez pryzmat zmian w następujących komponentach: potencjale gospodarczym, strukturze gospodarczej, środowisku przyrodniczym, zagospodarowaniu infrastrukturalnym, ładzie przestrzennym, poziomie życia mieszkańców.

T. Kudłacz, *Programowanie rozwoju regionalnego*, Warszawa 1999, s. 15.

⁵ A. Piotrowska-Piątek, *Szkoły wyższe jako czynnik rozwoju regionalnego*, <http://pressto.amu.edu.pl/index.php/rrpr/article/view/5686/5758> [dostęp 4.08.2017].

⁶ G. Boucher, C. Conway, E. v.d. Meer, *Tiers of Engagement by Universities in their Region's Development*. „Regional Studies” 2003, vol. 37.9, s. 888-889.

społeczności akademickiej)⁷. Z badań przeprowadzonych w 2001 roku w Wyższej Szkole Biznesu – National Louis University dotyczących wpływu tej uczelni na rozwój Nowego Sącza wynika, że (nie licząc czesnego) studenci zamiejscowi zostawiają w Nowym Sączu ponad 20 mln złotych rocznie, przyjęcie na studia około 20 osób pociąga za sobą utworzenie nowego miejsca pracy na uczelni, a około 70 nowych studentów to nowe miejsce pracy w zapleczu socjalno-rozrywkowym miasta⁸.

Potencjał akademicki a obowiązująca Strategia Rozwoju Miasta Płocka

Potencjał płynący z funkcji akademickiej nie jest tylko domeną dużych, najlepiej funkcjonujących pod względem gospodarczym i rozwojowym ośrodków. To właśnie mniejsze miasta, zmagające się z regularnym spadkiem liczby mieszkańców, intensywnie poszukują nowych rozwiązań, które pozwolą im zatrzymać tę tendencję. Warto zaznaczyć, że studenci zaczęli podejmować naukę nie tylko w tradycyjnych miastach akademickich, ale także w miastach o rodowodzie przemysłowym. „Nie dziwi zatem, że wiele miast tego typu podjęło w ostatnich dekadach działania mające na celu rozwój sektora szkolnictwa wyższego na ich obszarze, upatrując w tym szansy na dynamizację własnych gospodarek. Wymienić wśród nich można m.in. Birmingham i Glasgow w Wielkiej Brytanii, Lille we Francji, Eindhoven w Holandii, miasta Zagłębia Ruhry w Niemczech, Turyn we Włoszech czy Łódź w Polsce”⁹.

---

⁷ J. Dietl, *Uczelnia niepaństwowa jako czynnik awansu ekonomicznego, społecznego kulturowego regionu*, [w:] *Uczelnie i ich otoczenie. Możliwości i formy ich współdziałania*, Warszawa 2003, cyt. za: *Typy projektów realizowanych przez uczelnie wyższe w ramach programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE oraz ich znaczenie dla wzmocnienia roli szkół wyższych i przygotowania ich do odgrywania kluczowej roli w procesie tworzenia konkurencyjnej gospodarki regionalnej. Raport końcowy z ewaluacji*, Warszawa 2005, s. 11.

⁸ K. Pawłowski, *Uczelnia w małym mieście i jej otoczenie – przykład sądecki*, <http://repozytorium.wsb-nlu.edu.pl/xmlui/handle/11199/2036> [dostęp 30.08.2017]; A. Piotrowska-Piątek, *Szkoły wyższe jako czynnik rozwoju regionalnego*, file:///D:/Downloads/5686-11097-1-SM%20(8).pdf [dostęp 30.08.2017].

⁹ <http://www.region.uni.lodz.pl/projekty/zachowania-konsumencko-przestrzenne-studentow-w-rozwoju-miast-poprzemyslowych/> [dostęp 11.08.2017].

Z badań, których przedmiotem była analiza oceny istotności funkcji akademickiej w strategiach rozwoju i promocji miast wynika, że miasta nie wykorzystują w pełni potencjału, jaki na wielu płaszczyznach niesie obecność szkół wyższych. Wskazuje się je jako jeden z czynników rozwoju (najczęściej w części diagnostycznej strategii rozwoju miast), nie ma to jednak przełożenia na formułowane wizje, cele strategiczne lub operacyjne¹⁰. Uczelnie najczęściej postrzegane są przez twórców strategii jako istotny element transferu wiedzy, technologii, powstawania innowacji, natomiast rzadziej bierze się pod uwagę potencjał rozwojowy wynikający z faktu obecności w mieście studentów i absolwentów, którzy pozostają po ukończeniu nauki. Rzadko dostrzegano konieczność podejmowania działań zachęcających studentów do kształcenia w danych ośrodkach akademickich i zachęcających absolwentów do pozostania w mieście.

W obecnie obowiązującej Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Płocka do 2022, przyjętej w listopadzie 2008 roku, potencjał wynikający z funkcjonowania szkolnictwa wyższego został dostrzeżony w bardzo niewielkim stopniu¹¹. Wśród celów wskazuje się ogólnie na konieczność osiągnięcia wysokiego poziomu zaspokojenia potrzeb edukacyjnych mieszkańców, w tym rozszerzenia oferty edukacyjnej szkolnictwa wyższego; podjęcie działań systemowych na rzecz podniesienia jakości kształcenia na wszystkich poziomach; zapewnianie wysokiej jakości kształcenia na każdym poziomie edukacyjnym¹². W obszarze działań związanych z rozwojem gospodarki dostrzega się konieczność zwiększenia udziału innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy i zwiększenia dywersyfikacji przemysłu w kierunku gospodarki

---

¹⁰ D. Rokita-Poskart, op.cit., s. 166-167. Autorka analizowała strategie rozwoju miast pozametropolitalnych, powiatowych, które przed 1999 rokiem miały status wojewódzkich i inne, w których zlokalizowane są państwowe szkoły wyższe. Po rozpoznaniu zapisów strategii opisała tylko te miasta, w których w strategiach odniesiono się do roli szkół wyższych. Zaprezentowane powyżej uwagi i wnioski nie są zatem obrazem ogólnej tendencji, dotyczą bowiem jedynie grupy miast, które w ogóle odniosły się w strategiach do funkcji akademickiej.

¹¹ W okresie, w którym powstawała strategia, poza obecnie istniejącymi uczelniami w Płocku funkcjonował również Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego; http://dane.plock.eu/bip//dane/uchwaly/v/411_z2.pdf [dostęp 11.08.2017].

¹² http://dane.plock.eu/bip//dane/uchwaly/v/411_z1.pdf, [dostęp 11.08.2017].

opartej na wiedzy, przedstawia się jednak te zagadnienia w kontekście działalności firm innowacyjnych i nieskorelowane są one w żaden sposób z obecnością uczelni. Do każdego z celów strategicznych zostały zaprojektowane wskaźniki dla systemu monitorowania rozwoju miasta. W odniesieniu do celu „wysoki poziom zaspokojenia potrzeb edukacyjnych mieszkańców” wskaźnikiem ma być m.in. liczba mieszkańców studiująca w Płocku oraz liczba kierunków kształcenia na poziomie wyższym¹³.

Wśród wewnętrznych czynników rozwojowych w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców jako atut wymienia się rozwiniętą ofertę edukacyjną na różnych poziomach kształcenia. W grupie wewnętrznych czynników rozwojowych w sferze gospodarczej wśród atutów wskazuje się znaczący potencjał edukacyjny w skali subregionalnej, natomiast wśród słabych stron - niewystarczająco dostosowaną ofertę edukacyjną do potrzeb lokalnego rynku pracy¹⁴.

Wynika z tego, że potencjału uczelni nie traktuje się w strategii jako istotnego czynnika stymulującego rozwój miasta. Szkoły wyższe postrzega się jedynie w perspektywie konieczności zaspokojenia potrzeb mieszkańców, lekceważąc potencjał, jaki mają uczelnie i ich wpływ na rozwój miast.

Transformacja społeczna i gospodarcza a model funkcjonowania uczelni

Procesy transformacji społeczno-gospodarczej zachodzące po 1989 roku spowodowały weryfikację modelu funkcjonowania szkół wyższych w Polsce. Tendencje dostrzegalne w naszym kraju mają swe źródło w doświadczeniach międzynarodowych. Konieczność zmiany strategii funkcjonowania uczelni była od połowy lat dziewięćdziesiątych wskazywana w raportach światowych organizacji (Bank Światowy, UNESCO, OECD). Postulowane modele przedsiębiorcze koncentrowały się na konieczności zmian dotyczących relacji uczelni z otoczeniem, a także poszukiwania przez uczelnie nowych źródeł finansowania oraz lepszego

---

¹³ http://dane.plock.eu/bip//dane/uchwaly/v/411_z5.pdf [dostęp 11.08.2017].

¹⁴ http://dane.plock.eu/bip//dane/uchwaly/v/411_z3.pdf [dostęp 11.08.2017].

wykorzystania środków publicznych¹⁵. Pod koniec lat 90. zaczęło upowszechniać się pojęcie uniwersytetu przedsiębiorczego opisane przez Burтона Clarka. Wśród fundamentalnych cech uniwersytetu przedsiębiorczego wskazał on m.in. podejście menedżerskie i otwartość na nowe, sprzyjające przedsiębiorczości formy organizacyjne, rozwój współpracy z otoczeniem w zakresie transferu wiedzy i rozwijania kontaktów biznesowych¹⁶. Jak pisze K. Pawłowski, pojęcie uniwersytetu przedsiębiorczego pojawiło się w konsekwencji utworzenia w wielu europejskich państwach przez rządy lub władze regionalne nowych uczelni, lokowanych poza dużymi metropoliami, w małych i średnich miastach. „Te uczelnie tworzone od podstaw, pozbawione wynikających z długoletniej tradycji sztywnych struktur akademickich, łatwiej przyjmowały nowe sposoby zarządzania uczelnią w dużej mierze wzorowaną na zarządzaniu przedsiębiorstwem. Określenie uniwersytet przedsiębiorczy (...) odnosi się do sposobu działania władz uniwersyteckich, które w sposób przedsiębiorczy reagują na sygnały dochodzące z otoczenia, na potrzeby konkretnych firm czy administracji publicznej, potrafią też rozpoznać potrzeby społeczne¹⁷”.

Wraz z upowszechniającym się w ostatnich latach modelem gospodarki opartej na wiedzy, zaczął umacniać się model uczelni opartej na wiedzy (lub podporządkowanej wiedzy). Taka forma funkcjonowania zależy od wielu czynników, m.in. tzw. służebnego przywództwa, elastyczności, nacisku na uczenie się, rozległe kontakty, wyzwalanie kreatywności, płynność ról i zakresu obowiązków¹⁸. Uczelnia oparta na wiedzy traktuje swoich interesariuszy jako współtwórców oferty zarówno edukacyjnej, badawczej, jak i konsultingowej¹⁹. Przejście od gospodarki opartej na przemyśle do gospodarki opartej na wiedzy

---

¹⁵ K. Leja, *Uniwersytet: tradycyjny – przedsiębiorczy – oparty na wiedzy*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe”, 2006, nr 2/28, s. 11-12.

¹⁶ B. Clark, *Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformation*, 1998, s. 5-8.

¹⁷ K. Pawłowski, *Uczelnia IV generacji jako kreator rozwoju lokalnego i regionalnego*, <http://www.krzysztofpaawowski.pl/okiem.php?mode=uczelnia4generacji> [dostęp 31.07.2017].

¹⁸ K. Leja, op.cit, s. 16-22.

¹⁹ K. Pawłowski, *Uczelnia IV generacji jako kreator rozwoju lokalnego i regionalnego*, <http://www.krzysztofpaawowski.pl/okiem.php?mode=uczelnia4generacji> [dostęp 31.07.2017].

spowodowało znaczny wzrost roli uczelni jako dostawcy umiejętności, wiedzy i innowacji²⁰.

Zwiększenie oddziaływania podmiotów zewnętrznych na działalność szkół wyższych jest jednym z kluczowych punktów przy tworzeniu nowych modeli funkcjonowania, a pojawiło się w wyniku następujących czynników:

- intencji ustawodawcy, by system finansowania uczelni w coraz większym stopniu umożliwiał, ale i wymuszał pozyskiwanie środków od podmiotów zewnętrznych;
- wdrażania zmian w systemie szkolnictwa wyższego związanych z przystąpieniem do Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego;
- wyzwań dla procesu kształcenia, jakie niesie za sobą gospodarka typu based knowledge;
- polityki uczelni, które upatrują możliwości zwiększenia swej konkurencyjności rynkowej dzięki współpracy z otoczeniem²¹.

Niezależnie od specyfiki uczelni, miejsca jej funkcjonowania i obranego modelu zarządzania, możliwości i ograniczeń, niepodlegający dyskusji wydaje się fakt, iż zarządzający nią muszą podążać za zmieniającą się rzeczywistością. „Aby w dynamicznie rozwijającym się świecie pokonywać różne przeszkody, nie wystarczy, aby szkoły wyższe tylko wypełniły zapisy ustawy o szkolnictwie wyższym. Mają powinność ciągłego wykazywania się kreatywnością swojego działania. Muszą po prostu ciągle przekraczać kolejne progi rozwoju²²”.

Zmiany w koncepcji funkcjonowania i rozwoju miast

W model gospodarki opartej na wiedzy wpisuje się nowoczesna koncepcja miasta wiedzy, a analogicznie można wypracować koncepcję

---

²⁰ R. Florida, *Engine or Infrastructure? The University Role in Economic Development*, 1999, <https://www.creativeclass.com/rfcgdb/articles/5%20Engine%20or%20Infrastructure.pdf> [dostęp 08.08.2017].

²¹ A. Piotrowska-Piątek, *Analiza interesariuszy zewnętrznych szkół wyższych – identyfikacja i ocena ich znaczenia przez szkoły wyższe*, „Zarządzanie Publiczne” 2016, nr 2(36), s. 85.

²² H. Ponikowski, *Analiza progowa rozwoju lokalnych ośrodków akademickich w woj. lubelskim*, [w:] *Rola wyższych uczelni w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym miast*, red. T. Markowski, D. Drzazga, Warszawa 2008, s. 113.

regionu wiedzy²³. Przy czym miasto wiedzy jest miastem rozwoju opartego na wiedzy, realizowanego poprzez ciągłe, zrównoważone wspieranie procesów zarządzania wiedzą²⁴. Poszukiwanie nowych sposobów zarządzania miastem i regionem, które przyspieszą jego rozwój i wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców, nieuchronnie prowadzi do wyjścia poza upatrywanie źródła dobrobytu jedynie w zasobach fizycznych, w przemyśle i przyjęcie kierunku związanego z kapitałem społecznym i gospodarką wiedzy. Taki kierunek rozwoju wymusza natomiast konieczność współpracy ze środowiskiem uczelni w celu wypracowania wspólnego modelu dynamicznego i długotrwałego rozwoju. Dla przedsiębiorczego zarządzania miastem i regionem niezbędne jest tworzenie różnego rodzaju koalicji między poszczególnymi aktorami sceny społecznej, w tym władzami miasta, regionu, uczelni i biznesu. Wspólne pola działania mogą stanowić m.in. parki technologiczne, centra transferu wiedzy i technologii, działania na rzecz powstawania klastrów, zachowywanie i przyciąganie nowych pracowników uczelni, promocja przedsiębiorczości akademickiej, opracowanie systemu nagradzania osiągnięć na styku uczelni i przedsiębiorstw²⁵. Traktując współczesne miasta i regiony w kategorii sieci, w których następuje wymiana zasobów ludzkich, finansowych, rzeczowych i intelektualnych, należy zadbać o sprawność funkcjonowania tej sieci, co wiąże się z koniecznością tworzenia i pogłębienia relacji między władzami miasta i regionu a podmiotami jego otoczenia. Tu kluczowe miejsca zajmują przedsiębiorstwa, fundacje, media, mieszkańcy, a także szkoły wyższe²⁶.

Przejście z etapu postrzegania rozwoju regionalnego przez pryzmat inwestycji w infrastrukturę techniczną i zwrot w kierunku czynników miękkich, tzn. kreujących rozwój regionalny poprzez wiedzę i innowacyjność, spowodowało wzrost znaczenia wiedzy jako czynnika

---

²³ K. Głębocki, *Współpraca władz miasta i regionu ze szkołami wyższymi w zakresie rozwoju gospodarczego*, [w:] *Rola wyższych uczelni w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym miast*, red. T. Markowski, D. Drzazga, Warszawa 2008, s. 330.

²⁴ K. Ergazakis, K. Metaxiotis, J. Psarras, D. Askounis, *A unified methodological approach for the development of knowledge cities*, „Journal of Knowledge Management”, 2006, vol. 10, nr 5, s. 65.

²⁵ K. Głębocki, op. cit., s. 334-339.

²⁶ M. Sobocińska, *Rola szkół wyższych w rozwoju społeczno-gospodarczym oraz kształtowaniu wizerunku Wrocławia i Dolnego Śląska*, [w:] *Marketing akademicki. Rola uniwersytetów w promocji miast i regionów*, Łódź 2011, s. 33.

determinującego kreatywność, przedsiębiorczość oraz innowacyjność gospodarki²⁷. Coraz częściej w debacie pojawia się pojęcie regionu uczącego się opisane przez urbanistę Richarda Floridę. Definiuje on regiony uczące się jako miejsca gromadzące, magazynujące wiedzę i pomysły oraz zapewniające właściwe środowisko albo infrastrukturę, umożliwiając przepływ wiedzy, idei i nauczania. Jego zdaniem regiony uczące się są coraz ważniejszym źródłem innowacji, wzrostu gospodarczego i stają się nośnikami zmian wynikających z procesów globalizacyjnych²⁸.

Płock miastem „średnio uczącym się”

Pojęcie stworzone przez Floridę stało się głównym punktem odniesienia dla twórców rankingu „Europolis. Miasta uczące się”, którzy jako pierwsi zmierzli i porównali zdolności miast do konkurowania na krajowym rynku wiedzy²⁹. Autorzy opracowania piszą, że miasta w rankingach postrzegane są przede wszystkim przez pryzmat możliwości przyciągania kapitału zagranicznego oraz tworzenia innowacji. „Pojęcie innowacyjności jest nadużywane przez ekspertów, dziennikarzy i polityków, a w efekcie utraciło swoją pierwotną wartość. W zasadzie wszystko dzisiaj ma być innowacyjne - gospodarki, nauczyciele czy samorządowcy. Dlatego my chcemy mówić o miastach uczących się”³⁰. Jako kryteria rankingowe przyjęli wskazane przez Floridę elementy tworzące regiony uczące się: infrastrukturę produkcyjną, czyli sieć powiązanych ze sobą firm; kapitał ludzki, czyli zasoby siły roboczej dostępne na lokalnym rynku pracy; infrastrukturę podstawową i informacyjną, współpracę między firmami i mieszkańcami. Dodali również kryterium dotyczące łatwości prowadzenia biznesu.

W rankingu uwzględniono 66 miast na prawach powiatu. Liderem rankingu jest Warszawa, natomiast, jak piszą twórcy zestawienia,

---

²⁷ A. Piotrowska-Piątek, *Szkoły wyższe jako czynnik rozwoju regionalnego*, „Handel Wewnętrzny” 2016, 5(364), s. 40-41.

²⁸ R. Florida, *Toward the learning region*, „Futures”, 1995, vol. 27, no. 5, s. 528.

²⁹ Opracowanie jest efektem pracy analityków Polityki Insight oraz współpracy Fundacji Schumana z Fundacją Konrada Adenauera w Polsce

³⁰ <http://europolis.schuman.pl/wp-content/uploads/2017/01/Europolis.-Miasta-ucz%C4%85ce-si%C4%99-raport.pdf> [dostęp 10.08.2017].

czarnym koniem jest Rzeszów, który walczył z Warszawą o pierwszeństwo, ostatecznie plasując się tuż za nią i wyprzedzając inne metropolie. Rzeszów uzyskał najlepszy wynik w kategorii „kapitał ludzki”. Analiza w obrębie tego czynnika objęła: odsetek ludności w wieku produkcyjnym z wykształceniem wyższym lub równorzędnym według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r.; liczbę osób studiujących na uczelniach publicznych i prywatnych według faktycznej lokalizacji uczelni; liczbę absolwentów uczelni publicznych i prywatnych według faktycznej lokalizacji uczelni; oferty pracy zgłoszone w ciągu roku do powiatowych urzędów pracy dotyczące zatrudnienia pracowników w sekcjach PKD informacja i komunikacja oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. W pierwszej trójce w kategorii „kapitał ludzki” znalazły się również Opole i Warszawa. Jak piszą autorzy opracowania, są to duże ośrodki akademickie, które zapewniają stały dopływ wykwalifikowanych pracowników na lokalny rynek pracy, ale także miejsce, gdzie takie osoby znajdują zatrudnienie.

Płock w rankingu „Europolis. Miasta uczące się” zajął 31. miejsce. Poniżej, wynik dla Płocka zestawiono z wynikami miast, które znalazły się w pierwszej dziesiątce ww. zestawienia, w których liczba mieszkańców nie przekracza 350 tysięcy (wskaźnik „kapitał ludzki” powyżej 50). Ponadto przedstawione zostały dane o liczbie mieszkańców i liczbie studentów w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców (dane Urzędu Statystycznego za 2015 rok), a także, dla porównania, miejsce w rankingu „Europolis. Zrównoważony rozwój miast”³¹.

---

³¹ Celem raportu była analiza funkcjonowania miast pod kątem rozwoju społeczno-gospodarczego integrującego działania polityczne, gospodarcze i społeczne, z zachowaniem równowagi przyrodniczej, w celu zaspokojenia potrzeb zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń.

file:///C:/Users/Adam/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Europolis-Zrownowazony-rozwoj-miast.pdf [dostęp 12.08.2017].

	miejsce w rankingu „Europolis. Miasta uczące się” (pkt. wg wskaźnika „kapitał ludzki”) ³²	liczba mieszkańców ³³	liczba studentów na tysiąc mieszkańców ³⁴	miejsce w rankingu „Europolis. Zrównoważony rozwój miast” ³⁵
Rzeszów	2 (92,5)	185 896	236	20
Opole	5 (78,3)	118 931	190	41-50
Katowice	6 (63,8)	299 910	179	19
Lublin	8 (68,7)	340 727	198	21-30
Kielce	9 (58,1)	198 046	127	41-50
Płock	31 (30,9)	121 731	52	51-66

O wysokiej pozycji Rzeszowa, w ocenie twórców rankingu, zdecydowały następujące czynniki:

- To rosnąca stolica nowych technologii: United Technologies Corporation, Zelmer, Sanofi-Aventis, Chema-Elektromet, Alima Gerber, Asseco Poland.
- Rzeszów ustępuje tylko Warszawie w rankingu miast uczących się. Za Rzeszowem uplasowały się m.in. Poznań i Kraków. Miasto może już niedługo wyprzedzić Warszawę - coraz więcej firm powstaje w preinkubatorze akademickim Politechniki Rzeszowskiej. Funkcjo-

³² <http://europolis.schuman.pl/wp-content/uploads/2017/01/Europolis.-Miasta-ucz%C4%85ce-si%C4%99-raport.pdf> [dostęp 12.08.2017].

³³ Liczba mieszkańców - dane Urzędu Statystycznego (Statystyczne Vademecum Samorządowca 2016):

http://rzeszow.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_podkarpackie/portrety_miast/miasto_rzeszow.pdf

http://opole.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_opolskie/portrety_miast/miasto_opole.pdf

http://katowice.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_slaskie/portrety_miast/miasto_katowice.pdf

http://lublin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lubelskie/portrety_miast/miasto_lublin.pdf

http://kielce.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_swietokrzyskie/portrety_miast/miasto_kielce.pdf

http://warszawa.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_mazowieckie/portrety_miast/miasto_plock.pdf [dostęp 12.08.2017].

³⁴ Liczba studentów obliczona na podstawie danych Urzędu Statystycznego (Statystyczne Vademecum Samorządowca 2016); jw.

³⁵ file:///C:/Users/Adam/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Europolis-Zrownwazony-rozwoj-miast.pdf [dostęp 12.08.2017].

nują tam już zakłady MTU Aero Engines, Borg Warner, Ultratech (przemysł lotniczy). Politechnika Rzeszowska ma jedną z ciekawszych ofert edukacyjnych w kraju, w mieście jest też uniwersytet i jedna z największych szkół prywatnych w kraju – Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania.

- Co roku Rzeszowowi przybywa ponad tysiąc mieszkańców. U progu lat 50. w Rzeszowie mieszkało 28 tys. osób, od tego czasu liczba mieszkańców stale rośnie. Od dziewięciu lat co roku do miasta przyłącza się przynajmniej jedna wieś lub mała miejscowość. Przy utrzymaniu obecnej tendencji wzrostu populacji, w 2020 r. w mieście może pracować ponad 300 tys. osób. Dzięki migracji w Rzeszowie jest wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym – 68 proc. Młodzi (do 15. roku życia) stanowią 14 proc., a emeryci – 18 proc. mieszkańców.
- Najwięcej wykształconych specjalistów w Polsce. W Rzeszowie 33,5 proc. siły roboczej ma wyższe wykształcenie, więcej jest tylko w Warszawie, Krakowie i Sopocie. Na tysiąc mieszkańców przypada astronomiczna liczba studentów – 275³⁶ (najwięcej w całej Polsce), a co roku uczelnie kończy 87 osób na tysiąc mieszkańców (prawie cztery razy więcej niż przeciętnie)³⁷.

Płock przez twórców rankingu został nazwany miastem „przeciętnie uczącym się”. Jak piszą autorzy, mimo istnienia kilku uczelni tylko 23,6 proc. płocczan ma wyższe wykształcenie. W mieście uczy się 61,7 studentów na tysiąc mieszkańców³⁸ (średnia to ponad 70), a corocznie 21 absolwentów na tysiąc płocczan wchodzi na rynek pracy (średnia dla miast – 24). Płock nie przyciąga wielu wyspecjalizowanych pracowników – zaledwie 6,4 proc. ofert pracy dotyczy specjalistów i osób związanych z nowymi technologiami (średnia to ponad 7,5 proc.)³⁹.

---

³⁶ Raport został wydany w 2015 roku i zawierał dane z okresu wcześniejszego, stąd rozbieżność z zestawieniem na str. 8.

³⁷ „Europolis. Miasta uczące się”, op. cit, s. 14-15.

³⁸ Różnica z danymi w tabeli – por. przypis 35.

³⁹ „Europolis. Miasta uczące się”, op. cit., s. 26-27.

Marketing akademicki a rozwój miasta i regionu

Dążąc do zrównoważonego rozwoju miasta, nie sposób pominąć aspekt związany z gospodarką opartą na wiedzy i kapitałem ludzkim. Te zaś trudno pojmować w oderwaniu od rozwoju szkolnictwa wyższego na danym obszarze. W kontekście budowania relacji partnerskich między władzami samorządowymi miasta i regionu oraz środowiska akademickiego potrzebne jest kreowanie spójnej strategii rozwoju uwzględniające synergię partnerów. Zdaniem T. Domańskiego, „strategie rozwoju miast i regionów były dotychczas w zbyt małym stopniu skorelowane z potencjałem strategicznym uczelni wyższych”. Nie mniej ważne jest budowanie wspólnej strategii marketingowej. O ile nowe pola działań marketingowych, jakie stanowią marketing terytorialny i marketing akademicki od początku XX wieku dynamicznie rozwijają się w Polsce, to rozwój ten występuje równolegle, bez wzajemnej komunikacji marketingowej i zamiast się przenikać i dopełniać w zbyt małym stopniu przebiegał z wykorzystaniem instrumentów niezbędnych dla zapewnienia wzajemnej synergii oraz koordynacji celów strategicznych⁴⁰. Przykład Płocka trafnie ilustruje to zjawisko. Płockie uczelnie w swoich działaniach promocyjnych czasem akcentują korzyści wynikające z lokalizacji, wpływając tym samym na promocję miasta i regionu, nie jest to jednak regułą. W strategiach promocji miasta nie uwzględnia się korzyści wynikających z faktu funkcjonowania uczelni. Pisząc o Płocku, autorzy rankingu „Europolis. Miasta uczące się”, stwierdzają: „Strategia miasta to pozyskanie inwestycji. (...) Dla miasta ważna jest też promocja – cel główny ratusza to *wyprowadzić Płock z cienia Orlenu*. Miasto chce rozwijać turystykę historyczną i festiwalową (...). Szanse na to, by Płock stał się drugim Kazimierzem Dolnym, na razie są jednak ograniczone”⁴¹. Płock jest obecnie promowany m.in. jako miasto, które warto odwiedzić: dobre dla rodziny, dla aktywnych, na weekend, natomiast nigdy jako miejsce dobre do studiowania. Uczelnie nie są też eksponowane w aspekcie promocji biznesowej, jako miejsce umożliwiające dyfuzję wiedzy, rozwój

---

⁴⁰ T. Domański, *Rola uniwersytetów w promocji polskich miast i regionów – nowe wyzwania strategiczne*, [w:] *Marketing akademicki. Rola uniwersytetów w promocji miast i regionów*, Łódź 2011, s. 8, 15-16.

⁴¹ Europolis. Miasta uczące się, op. cit, s. 26.

innowacji czy przygotowujące wykwalifikowane kadry. Przykładem miasta, w którym strategia rozwoju i strategia promocji została skorelowana z działalnością uczelni jest Wrocław. „Określając kierunki rozwoju działań promocyjnych mających na celu budowanie wizerunku Wrocławia jako atrakcyjnego miejsca dla inwestorów należy podkreślić, że władze miasta przywiązują bardzo dużą wagę do zapewnienia inwestorom dostępu do potrzebnych im zasobów, wśród których szczególnie istotne są wykwalifikowane kadry. W związku z tym rola szkół wyższych w kreowaniu wizerunku Wrocławia i Dolnego Śląska jako atrakcyjnego dla inwestorów miejsca jest bardzo istotna. Polega ona zarówno na kształtowaniu oferty edukacyjnej, naukowo-badawczej, konsultingowej, doradczej, a także na włączaniu się szkół wyższych w bezpośrednie działania promujące miasto i region⁴².

Podsumowanie

W modelu gospodarki opartej na wiedzy w zarządzaniu miastem i regionem, konieczne jest wykorzystanie potencjału, jaki na różnych płaszczyznach przynosi funkcjonowanie uczelni. „Dążenie do tego, aby marka miasta i regionu była kojarzona z nauką, edukacją czy ofertą kształtowaną przez szkoły wyższe zyskuje na znaczeniu ze względu na proces globalizacji i związane z nim przemiany zachodzące w stylu życia. Globalizacja sprawia, że takie czynniki jak położenie geograficzne, warunki naturalne przestają być determinantami rozwoju miasta i regionu. Obecnie wśród uwarunkowań rozwoju miasta szczególne miejsce zajmuje aktywność jednostek wyrażająca się w powstawaniu nowych form i rodzajów działalności, tworzeniu nowych miejsc pracy i kreowaniu produktów skierowanych na rynki światowe. Miasta, przechodząc z etapu przemysłowego w postindustrialny, specjalizują się w dziedzinie nieprodukcyjnych branż działalności gospodarczej. Zmianie struktury zatrudnienia mieszkańców towarzyszy zmiana struktury funkcjonalnej miast⁴³. Roli uczelni nie można postrzegać jednak jedynie w kontekście gospodarczym. W warunkach polskich miast uczelnie odgrywają trojaka rolę: kulturotwórczą, ekonomiczną

---

⁴² M. Sobocińska, op.cit. s. 40.

⁴³ M. Sobocińska, op.cit. s. 35.

i przestrzenną⁴⁴. Ponadto wizerunek szkół wyższych współtworzy wizerunek regionu, a marka szkoły jest submarką miasta, w którym szkoła wyższa jest zlokalizowana⁴⁵. By Płock mógł skutecznie wykorzystać do swego rozwoju potencjał funkcji akademickiej, niezbędne jest nie tylko wspieranie funkcjonujących już uczelni w podnoszeniu jakości kształcenia, ale przede wszystkim utworzenie w mieście samodzielnej, silnej uczelni akademickiej. Koniecznym krokiem wydaje się zatem wskazanie funkcji akademickiej jako jednego z filarów Strategii Rozwoju Miasta Płocka.

---

⁴⁴ T. Markowski, D. Drzazga, *Uczelnie wyższe w przestrzeni i gospodarce miast*, [w:] *Rola wyższych uczelni w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym miast*, red. T. Markowski, D. Drzazga, Warszawa 2008, s. 9.

⁴⁵ M. Sobocińska, op.cit. s. 35.